

Bonsai Special

Laatst ge-update:
januari 2026

Inhoud

> Plekken

> Tijdstip

> Voorbereiding

> Uitgraven

> Nazorg

> Hoe verder? Stappen
naar een bonsai

> Soort gebonden
aandachtspunten

Specials

Specials gaan dieper in op onderwerpen. Naast de nieuwsbrief proberen we hiermee bonsaiïsten te informeren over Bonsai en Het zijn documenten die aangevuld en aangepast worden met nieuwe inzichten en ervaringen van leden.

Vragen:

Heb je vragen, wil je meer weten over een onderwerp uit de nieuwsbrief of loop je ergens tegenaan, laat het

Uitgraven

In deze special behandelen we het uitgraven van bomen en struiken met het doel hier bonsai van te maken.

Algemeen

Uitgraven is een goede methode om aan goedkoop materiaal te komen. Ga op zoek naar bomen met al een dikkere stam of een interessante vorm. In Japan heten verzameld bonsai-materiaal uit de natuur: **yamadori**. *Yama* is berg en *dori* staat voor plukken/verzamelen. Dit omdat de eerste bonsai door monniken in de bergen verzameld werden.

Over het algemeen zijn zaailingen en boompjes tot 3 jaar oud met minder zorg uit te graven. De werkwijze zoals hieronder beschreven geldt voor middelgrote tot grote bomen; stamdoorsnede vanaf 2,5 centimeter.

Plekken

Oude tuinen; vaak zijn struiken en bomen daar veelvuldig gesnoeid wat interessante vormen kan opleveren.

Heggen; ook hier is veel gesnoeid.

Langs waterkanten, geluidswallen of anderszins schuine grond, doordat bomen omhoog willen groeien hebben ze daar een schuine wortelbasis ten opzichte van de stam.

Je kunt ook bij een natuurbeheerder vragen of je mag uitgraven. Vaak als je vrijwilligerswerk voor hun doet mag dit wel. Hoge Veluwe, Staatsbosbeheer en particuliere beheerders willen de natuur in stand houden en bijvoorbeeld heidevelden vrij van bomen houden.

Je kunt je aansluiten bij Stichting Meer Groen:

<https://stichtingmeergroen.nl/meerbomen/> Zij halen boompjes uit bossen om ze elders te herplanten.

Tijdstip

De herfst en vroege lente zijn de beste tijdstippen om bomen uit te graven.

Ideaal in de herfst, wanneer het blad eraf is en het nog minstens een week rond de 15 graden is. De bomen kunnen dan zich nog afsluiten van snoeiwonden aan wortels en takken.

In de lente wanneer de knoppen beginnen te zwellen. De bomen zijn dan gestart en kunnen zich in het komende groeiseizoen goed herstellen.

Dit wil niet zeggen dat je op andere tijdstippen in het jaar geen bomen kunt uitgraven.

ons weten. We helpen je graag.

Komorebi Bonsaivereniging Utrecht

bonsaiverenigingutrecht.nl

Colofon

Dit is een uitgave van Komorebi Bonsai Vereniging Utrecht en bedoeld om leden en niet leden te informeren over bonsai en de verzorging en het vormen ervan.

Geschreven door Michel. Met toevoegingen van Thomas.

We geven ook regelmatig Nieuwsbrieven uit. Via deze link kun je de oude nieuwsbrieven bekijken:

[Bonsai Nieuwsbrief drive](#)

Inschrijven voor de nieuwsbrief kan via de site: bonsaiverenigingutrecht.nl

Je zult dan wel extra maatregelen moeten nemen om de bomen te laten overleven.

De minst geschikte tijd is de lente, wanneer het blad net is uitgekomen of wanneer de kaarsen van dennen zijn gaan groeien. Ook bij heel warm weer in de zomer is het niet aan te raden uit te graven.

Het tijdstip op de dag en weer kunnen in het voordeel werken als materiaal op mindere ideaal tijdstip in het jaar uitgraaft. Zorg er dan voor dat je bij voorkeur uitgraaft bij bewolkt en liefst regenachtig. Dit helpt de verdamping te verminderen en uitdroging te voorkomen, want de waterbehoefte is in dit jaargetij het grootst.

Voorbereiding

Zorg dat je een geschikte plek hebt voor je uitgegraven boom. Heb je een plek in de tuin waar je het materiaal weer kunt ingraven. Hoe sneller je de boom weer kan ingraven hoe beter. Of moet je zorgen voor geschikte potten of wellicht moet je een kist maken. Zorg ervoor dat je een geschikt **grondmengsel** hebt klaar staan.

Je kunt overwegen om bomen een paar maanden van tevoren uit te steken voor je 'm uitgraaft. De kleinere wortels dicht bij de stam blijven in tact en boom maakt dan nieuwe wortels aan vanuit de basis. Vooral bij oudere bomen helpt dit de overlevingskans en het herstel te vergroten.

Kun je goed bij de boom overweeg dan bij grotere bomen om deze niet direct uit te graven, maar hem te toppen / trunk chop te doen. (Als je dit doet steek hem dan niet uit) Laat de boom daarna nog een of twee jaar groeien en graaf daarna uit. De boom kan dan mooi vertakken, omdat de worteldruk groot is (het wortelpakket blijft hetzelfde) en gaat uitlopen.

Goed gereedschap

> Scherpe spade, er zijn speciale wortelspades op de markt (zie afbeelding),

- > Zaag (voor wortels en dikke takken) Overweeg bij zware bomen een elektrische Reciprozaag,
- > Snoeischaar
- > Vuilniszakken, puinzakken of dik folie en/of vershoudfolie,
- > Tape,
- > Wondpasta

Eventueel:

- > Doeken,
- > Plantenspuit
- > Werkhandschoenen

Uitgraven *Hoe ga je te werk?*

> Maak **de basis van de boom vrij** met je handen. Zo zie je waar de wortels beginnen, hoe deze lopen en heb je zicht op hoe de stam loopt. Je kunt dan zien of het de moeite is de boom uit te graven.

> Lange dikkere takken kun je **inkorten**. Zo kun je beter uitgraven en na het uitgraven moeten de overgebleven wortels en het loof in balans zijn. Snoei niet te veel weg. Als je de boom uit de grond hebt, heb je beter overzicht van wat er nog weggesnoeid kan worden.

> **Uitgraven**. afhankelijk van de dikte van de boom, steek je de boom zo'n 20 tot 40 centimeter van de stam uit. Dikkere wortels zaag je door. Probeer de boom vrij te krijgen door te scheppen. Ga bij voorkeur niet trekken aan de stam om de boom los te krijgen.

> **Wortels**: Veel boomsoorten hebben een **dikke penwortel**, een dikke wortel in het verlengde van de stam, deze kan lastig door te halen zijn, maar mag er af want die past toch niet in een pot. Probeer zoveel mogelijk haarwortels intact te houden, die kleine worteltjes zorgen voor de wateropname. Deze haarwortels beschadigen heel snel door uitdroging, met name op een warme zonnige dag met een briesje. Bij ongunstigere omstandigheden kan een plantenspuit van pas komen om ze te bevochtigen. Dikke wortels of ontsierende wortels, met weinig tot geen haarwortels kun je eventueel verwijderen. Bij een kleine kluit behoud je zo veel mogelijk, bij een grote kluit kun je keuzes maken.

> Is de boom los, til 'm uit het gat. Verwijder onkruid. **Haal voorzichtig overtollige aarde weg**. Gaat dit niet makkelijk, laat dan aan de basis nog de aarde zitten; als daar nog dunne wortels zitten wil je die in takt houden. Ook bij sommige soorten is het raadzaam wat van de aarde eraan te laten zitten of mee te nemen, omdat hier vitale schimmels in zitten waarmee de boom samen leeft (zie Soortgebonden aandachtspunten).

> **Wortelkluit inpakken**. Doe de wortelkluit in een vuilniszak of folie. Tape de zak of folie stevig om het wortelpakket, zodat bij het vervoer de

aarde op z'n plaats blijft. Is het warm wikkel de kluit dan eerst in natte doeken voor ze in het plastic te doen.

> Nu kun je de boom van alle kanten bekijken. Kijk of je nog takken weg kunt **snoeien**; te lange takken, te dikke takken, takken op een verkeerde plek. Als je al een beeld voor ogen hebt van welke stijl de boom wordt, kun je dit voor ogen nemen en snoeien.
Dek snoeiwonden af.

Nazorg

De nazorg afhankelijk van het weertype en het tijdstip van het jaar. De boom heeft een flinke ingreep ondergaan en is dus kwetsbaar. In het ideaal tijdstip is kans op herstel het grootst.

Je kunt je materiaal direct overzetten in een ruime kist of volle grond. Kijk uit met te grote verdamping. Plaatsing is dus bij voorkeur uit de wind en uit te felle zon, ochtend zon is prima.
Doe nog even rustig met bemesten. De wortels zijn nog kwetsbaar.

Hoe verder? / Stappen naar bonsai

Dan is het geduldig wachten hoe de boom aanslaat. Wacht afhankelijk van het grote van je boom in ieder geval een groeiseizoen met het vormen van je boom.
Grotere dennen hebben langer nodig om te herstellen, 2 tot 3 jaar.

Soort gebonden aandachtspunten

> Dennen

Dennen maken lange wortels en hebben vaak weinig haarwortels. Zorg voor een luchtig grondmengsel, zodat de schimmel, waarmee dennen samenleven, goed kunnen gedijen. De schimmeldraden vormen als het ware de haarwortels.

Als je wat grond mee kunt nemen met de schimmel erin is dat mooi. Ook kun je schimmel van dennen die je al hebt enten op de wortels. Zorg dat schimmel bij het 'oppotten direct in contact komt met de wortels.

Geen schimmel? Plaats je boom op oude (bruine) dennennaalden. Dit is sowieso een goede toevoeging aan grondmengsels voor dennen.

> **Beuk**, ook raadzaam om hier wat originele grond aan te laten. Beuk is ook sterk afhankelijk van schimmels. Deze zitten in de grond waar je hem hebt uitgegraven.

> **makkelijke soorten** om uit te graven: veldesdoorn, larix, spar en over het algemeen snelle groeiers.

> soorten die extra met **extra zorg** uitgegraven moeten worden zijn: meidoorn, eik, juniperus, den en over het algemeen langzame groeiers.
